

Kulturutskottet
Anna Wagman Kåring
Utskottsavdelningen
Sveriges riksdag
100 12 Stockholm

Uppföljning av kultursamverkansmodellen

Kulturutskottet har efterfrågat Länsmuseernas samarbetsråds erfarenheter av samverkansmodellen. Samarbetsrådet har kontaktat samtliga regionala museichefer för deras synpunkter och den samlade bilden är att modellen har ökat byråkratin inom kultursektorn med rapporteringar, planskrivande etc. och med en ökad regional kulturadministration utan att man kunnat se några större konkreta förändringar jämfört med tidigare.

1. Hur anser ni att modellen har bidragit till att nå de kulturpolitiska målen?

Denna fråga kan inte besvaras entydigt då olika regioner lagt olika vikt vid de kulturpolitiska målen i sin kommunikation med de regionala kulturarvsoperatörerna. I en del regioner har de nationella målen upplevts som tydligare och i andra mer osynliga.

En svaghet i samverkansmodellen är kulturmiljöarbetets otydliga ställning. För de regionala museerna där detta en grundbult i det regionala arbetet är det otillfredställande att samverkansmodellen lämnar utrymme för regionala tolkningar om kulturmiljöarbetet ingår i modellen eller inte. Här krävs en bättre statlig koordinering för att möjliggöra en bättre samverkan mellan länsmuseerna, de regionala kulturförvaltningarna och länsstyrelserna.

Samverkansmodellen har i många regioner resulterat i en ökning av den regionala kulturadministrationen vilket innebär mindre resurser till den operativa verksamheten. Utan en statlig matchning av de regionala insatserna har de ambitioner som uttrycks i de regionala kulturplanerna liten möjlighet att förverkligas.

2. Har införandet av modellen förändrat möjligheten till utövande och deltagande för olika grupper? Har införandet av modellen påverkat möjligheten till utövande och deltagande för olika delar av landet (t.ex. olika län/regioner eller kommuner)?

Även här är bilden inte entydig. Olika regioner har behandlat kulturplaneprocessen på olika sätt med följd att de regionala skillnaderna ökar. Dock öppnar själva modellen upp för ett ökat deltagande i formulerandet av den regionala kulturen och generellt sett är bilden att kulturen och kulturfrågor fått en mer framträdande plats i regionerna genom samverkansmodellen. I län som styrs av regionförbund finns en tendens att dessa inte, på samma sätt som etablerade regioner, har samma förmåga att skapa långsiktiga resurser och strategier för kulturen.

3. Hur har landstinget/regionens samråd med det professionella kulturlivet och civilsamhället fungerat? Ge gärna konkreta exempel.

En förbättring av dialogen har skett över tid men administrationen, med planer, rapporter och annan uppföljning, har ökat för alla parter vilket inte minst den ökade regionala kulturadministrationen visar. Samarbetsrådet vill här lyfta fram det arbete som görs av Myndigheten för kulturanalys med bra sammanställningar och analyser.

Det finns också i flera regioner tendenser till att den regionala kulturadministrationen inte har en strategisk stödjande roll utan blir alltför operativ. Vilket ger otydliga ansvarsområden och sammanblandade roller.

4. Har modellen inneburit att kulturen fått en förändrad roll i det regionala utvecklingsarbetet, bl.a. vad gäller kulturens roll för besöksnäringen och marknadsföringen av regionerna?

De regionala utvecklingsfrågorna har fått ett tydligt fokus i många regioner och kulturens roll inom dessa har lyfts fram på ett bra sätt. Det finns dock en risk att långsiktiga kultur/kulturarvs – strategier får stå tillbaka för mer aktuella och kortsiktiga insatser. Här är det viktigt att kulturplaner och regionala utvecklingsplaner har långsiktigt strategiska mål och att redan genomförda insatser ges en finansiering så att dessa kan förvaltas på ett hållbart sätt. Det finns även en övertro på att kulturarvsinstitutionerna kan ta på sig nya uppgifter utan att resurser tillförs.

5. Hur väl lyckas modellen uppmärksamma och fånga nya aktörer, rörelser och uttryck inom kulturområdet?

I samverkansmodellen uttrycks en vilja att inkludera det civila samhället som väcker förhoppningar om ökade resurser till dess aktörer. Dessa förväntningar motsvaras oftast inte av verkligheten med knappa resurser och en administration, som för mindre organisationer, upplevs som alltför byråkratisk.

6. Har ni andra erfarenheter av eller synpunkter på kultursamverkansmodellen?

De regionala skillnaderna ökar vilket ju var en av syftena med modellen dock bör man från statens sida föra diskussioner med regionerna om vilka grundläggande resurser och kompetenser som bör finnas i varje region exv. i form av kulturmiljökompetens, regional kulturarvskunskap, pedagogiskt utbud för skolan och folkbildningen, samlingarnas vård etc.

De strategiska regionala dokumenten fokuserar i hög grad på specifika tidsbegränsade insatser i form av olika aktiviteter och projekt. Basanslagen för de regionala museerna har inte räknats upp i samma utsträckning som kostnadsutvecklingen vilket inneburit en försvagning av ekonomin för de flesta läns museer. Under perioden 2008 – 13 har personalstyrkan vid landets läns museer minskat med 80-100 personer. Det är viktigt att se de regionala kulturarvsinstitutionerna som en långsiktig regional infrastruktur och ge dem resurser att hållbart kunna utföra sina uppdrag.

Många regioner ser läns museerna som en aktör bland andra kulturaktörer, oavsett om dessa ingår i en regional förvaltning eller är stiftelser med regionen som huvudman. Detta resulterar i en oklar situation om regionens ansvar som huvudman eller dess ansvar mot samverkansmodellen. Det

försvårar också för de regionala museerna att uppfylla sin roll som public-service institutioner inom den regionala kulturella infrastrukturen.

Kulturmiljöarbetets roll inom samverkansmodellen måste tydliggöras och koordineringen mellan Kulturrådet och Riksantikvarieämbetet fördjupas.

Yvonne Hagberg
Ordf. Läns museernas samarbetsråd

Inga Göransson
Vice ordf. Läns museernas samarbetsråd